

TELEGRAFUL ROMAN.

Apere Marția, Joia și Sâmbata.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fl.
Pentru mănăstire pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiu, str. Măcelarilor 45.

Correspondențele

să se adreseze Redacției „Telegrafului Român”, str. Măcelarilor Nr. 45.
Serisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fl., — de douăori 24 fl., — de trei ori 30 fl.
rândul cu litere garmond.

Un alt semicentenar.

— Dieta Ardealului dela 1863. —

II.

Glasul Arhierilor.

Era invitat poporul român din Ardeal, prin rescriptul împărațesc, la lupte până aci lui necunoscute, la lupte electorale. Se impunea deci tuturor celor chemați datorința de a-l instrua din vreme, că ce are se facă și cum are să se poarte, ca din luptele date să iasă învingător, el și cauza sa cea dreaptă. Presa română își făcuse datorința în privința aceasta, imediat după publicarea rescriptului împărațesc referitor la convocarea dietei Ardealului, și atât ziarul nostru, cât și „Gazeta Transilvaniei” din Brașov, a dat publicul românesc sfaturi prețioase.

Cu mult mai greu decât glasul presei a tras însă în cumpănă cuvântul cumpătat al Arhierilor români, cari conform obiceiului din trecut, s'au pus și de astădată în fruntea mișcărilor. Impinși de datorința și de răspunderea grea ce o aveau, ca conducători recunoscuți ai poporului român din Ardeal, a adresat fiecare din ei câte un *circuler* credincioșilor, cu instrucțiuni amănunțite referitoare la alegerile pentru dietă.

Circularul Episcopului din Sibiu Andreiu baron de Șaguna, era următorul:

„Preacinstiților părinți protopopi, cinstiților administratori protopopești, cinstitei preoții eparhiale, și tuturor iubiților noștri creștini, dar și pace dela Dumnezeu tată! și domnul nostru Iisus Christos!

Dieta țării, după preainaltul rescript al M. Sale împărațului și mare-principelui nostru s'a rânduit a se convoca pe 1 Iulie a. c. n. la Sibiu.

Dieta țării ne stă așadară la ușă!

Dieta aceasta din privința noastră, dar' cu deosebire în privința noastră, va fi foarte momentuoasă, căci acum întâiaoară, după trei secole, se cheamă și națiunea și religiunea noastră ortodoxă răsăriteană, prin reprezentanții ei, la dieta țării, la care, după prima propoziție regească, se va tracta despre *efectuarea egalei îndreptățiri a națiunilor noastre române și a religiunilor ei*, ear' după a doua propoziție regească despre *întrebuințarea oficială a celor trei limbi din țeară*.

Așa dară trebuie să ne pregătim, ca să alegem din parte-ne bărbați harnici și credincioși către interesele tronului împărațesc, către patrie, și către națiunea și biserica noastră.

Pentru aceea, în consonanță cu rechemarea înaltului presidiu al guvernului țării din 17 luna curentă Nrul 456, află cu cale, spre orientarea tuturor, a vă aduce la cunoștință § ul 29 din regulamentul provisoriu de dietă, că adevărat drept de alegere, atât în comunele cari trimit reprezentanți proprii, cât și în comitate, și în toate scaunele și districtele, au:

a) toți locuitorii de parte bărbătească, cari au împlinit anul al 24-lea, și posed într'adevăr pentru anul administrativ 1861/2 în toate contribuțiunile directe de stat la o laltă cel puțin 8 fl. val. aus.;

b) fără privire la darea directă ce o au răspuns: parohii, capelanii, predicatorii, doctorii, chirurgii, advocații, inginerii, artistii academici, profesorii, apotecarii, notarii comunali și învățătorii comunali în cercul de alegere în care-și au locuința stabilă;

c) dacă în vre o comună, care după §-ul 25 are drept să trimită deputați proprii la dietă, numărul celor ce au drept de alegere, nu ar ajunge cel puțin la 40, atunci se va întregi până la 40 din ceice plătesc după ei în comuna aceea darea cea mai mare.

Apoi vă aduc la cunoștință și § ul 31, prin care se rânduește, că persoanele morale, între cari se numără și comunele, ca atari, vor exercera dreptul lor de alegere prin aceia, cari după normele legale susținătoare, au drept să le reprezinte în afară.

Mai departe este de știut, că deputat poate fi ales fiecare, care ori unde în Transilvania are drept de alegere după § ul 29, dacă e trecut peste 30 de ani.

Din cele până aci espuse se vede deci, că legea aceasta provisorie de alegere dă și creștinilor noștri, ca unor cetățeni ardeleni, un drept mare și frumos. Inșă ca tot insul, pentru care este merit acest drept folositor, adevărat ceice au plătit în anul trecut contribuțiune în sumă de 8 fl. v. a. să se poată bucura de acest drept, este de lipsă, ca fiecare alegător să se poarte la alegere ca om de omenie și ca creștin cu frica lui Dumnezeu, să se ferească de amăgiri și seduceri, și se-și dea votul pentru un Român cinstit și cunoscut ca iubitoriu de națiunea și religiunea sa.

Anume, este de lipsă:

1. Ca toți aceia cari după lege vor fi îndreptățiți la alegerea de deputați să nu rămână afară, ci se iee negreșit parte la alegere; să nu se lase a se abate dela întrebuintarea dreptului seu de alegere prin nici un fel de uneltire ori trică, sau și prin alte ocupațiuni de ale sale private, economice, etc. căci întâmplându-se aceasta, numărul deputaților noștri va scădea, și apoi lesne se va putea întâmpla, ca națiunea și biserica noastră să fie rău reprezentată la dietă, de unde earăș noi vom avea paguba.

2. Ca toți alegătorii noștri dintr'un cerc de alegere sau și dintr'un oraș să se pună între sine în înțelegere, și să se învoiască cu toții într'un singur candidat de deputat, care va avea însușirile pofite de lege, ca nu cumva împărțindu-se voturile Românilor între mai mulți candidați, să se aleagă un deputat neromân, cu voturi relativ mai puține. Dar și de altmintealea avem destui bărbați români vrednici pentru a fi deputați, și așa alegătorii

ar greși când n'ar alege deputat din națiunea și de religiunea lor.

3. Să aibă alegătorii noștri de grije, ca din partea lor să se aleagă pretutindenea numai astfel de Români pentru dietă, cari pe lângă însușirile cerute de lege se aibă totodată și caracter, adevărat să fie bărbați despre cari se știe, că au fost totdeauna și vor rămânea și în viitor fii credincioși ai națiunii noastre, și că în congresele naționale și în ziarele românești au apărut interesele, atât ale națiunii, cât și ale bisericii noastre.

Mai pe urmă, pentru ocolirea oricărei greșeli, vă dau încă și acel sfat, ca atât preoții și învățătorii, cât și creștinii, să se înțeleagă înainte de alegere cu părintele protopop tractual, care va avea a se înțelege cu inteligenții noștri, și precum se va afla de bine la scaunul protopopesc, așa să se dea voturile, căci făcându-se altmintealea, lesne se poate întâmpla, ca voturile să se nimicească prin neînțelegeri, ceea ce apoi trage după sine desbinare și stricăciune națiunii și bisericii.

Astfel se vă putăți, iubiților, ca să aveți binecuvântarea cerească. Sibiu, la înălțarea Domnului, 1863. Andreiu baron de Șaguna, Episcop.

Cam de asemenea cuprins a fost apoi și circularul Mitropolitului din Blaj, Alesandru Șterca Șuluțiu, adresat preoților sale în preajma alegerilor pentru dieta Ardealului și datat din 11/23 Maiu 1863.

Pierderile bulgarilor și sârbilor.

Știri din izvor sârbesc spun, că luptele din săptămâna trecută în Macedonia au fost mai îndârjite și mai sângeroase, decât toate luptele de până acum ale războiului balcanic. Pierderile sârbilor se cifrează cu 15,000 de soldați morți și răniți, ale bulgarilor cu 20,000 până la 25,000. Răniții bulgari au fost lăsați în mare parte pe câmpul de luptă, de oarece serviciul sanitar bulgăresc este slab organizat.

Cercurile electorale. Ziare buldapestene anunță, că proiectul pentru noua împărțire a cercurilor electorale se va prezenta camerei la toamnă. Numărul cercurilor, sporindu-se numărul alegătorilor, va fi urcat. Guvernul, înainte de a hotărâ textul proiectului, va asculta și părerea deputaților, fără deosebire de partid.

Acordul sârbo-bulgar. „Le Temps” publică cuprinsul tratatelor secrete dela 13 Martie 1912, în cari s'a fixat alianța celor două state. Ele consistă în trei puncte: 1. un tratat de amicitie și de alianță, 2. Adnezele secrete, cari stabilesc liniile de împărțire ale teritoriilor ce vor fi cucerite, 3. O convenție militară, prin care Bulgaria și Sârbia se angajează a penetra în Turcia în caz de războiu, prima cu 200,000 combatanți, a doua cu 150,000 combatanți, cel puțin. E caracteristic pasagiul acesta: În cazul, dacă Austro-Ungaria ar ataca Sârbia, Bulgaria e obligată a declara imediat război monarhiei austro-ungare și de a trimite în ajutorul Sârbiei o armată de 200 000 soldați. Aceeas datorie o are Bulgaria, față de Sârbia și în cazul, dacă Austro-Ungaria, fie sub ori ce pretext, ar intra cu trupele sale în sandgiacul Novibazar și acțiunea aceasta ar provoca o declarație de războiu din partea Sârbiei contra Austro-Ungariei. (C. N.)

Legea cvincevenalelor în casa magnatilor.

După cele trei vorbiri ale Arhierilor români, — pe cari le-am publicat în întregime, — a rostit o vorbire în discuția asupra legii despre cvincevenalele preoților episcopul bisericii protestante, Gyurász Ferencz, care a arătat punct de punct mândria legii, și și-a exprimat convingerea, că guvernul ar putea fi echitabil față de preoții gr. ort. și gr. cat. mai cu puțină calificare, având în vedere faptul, ca statul i-a aflat deja angajați la muncă, și rezultatul muncii lor se poate constata în viața poporului. Ar putea deci după muncă lor, să-i considere egali cu ceilalți, întocmai cum a făcut statul la timpul seu și cu învățătorii, aflați de buni atât din partea bisericii, cât și din partea statului: li-a dat ajutorul de stat, pensia studenților. In speranța, că guvernul va căuta să îndrepte lipsurile legii, o primește și o votează.

Episcopul reformat Antal Gábor salută guvernul și li aduce mulțăminte pentru legea aceasta, care se îngrijește de preoții, dându-i cvincevenale. (Episcopul Dr. Miron E. Cristea: De fiecare confesiuni și atunci e bună!) Oratorul încă așa înțelege lucrul, ca fiecare confesiune se primească ajutorul în mod egal. Analizează legea dela 1898 articolul XIV, și afirmă, că sunt cam 250 de parohii române, cu câte 2, 3, 4, ba și 5 preoți, și pentru toți e asigurată congrua, ceea ce nu e corect, și acum natural că nu pot să primească toți cvincevenale. (Episcopul Ioan I. Papp: In dieceza mea nu sunt. Poate că au fost). Cere ca toate cvincevenalele se fie de câte 400 cor., pentru că fiecare preot reformat să poată ajunge la 3600 coroane salar anual, și crede, că ministrul de culte ar putea ușor se mulțamească pe calea aceasta pe reformați. Iacolo primește proiectul de lege.

Primatul Csernoch János constată, că sunt unele contradicții în legea aceasta, guvernul însă va putea face, ca ele să dispară. Episcopul Dr. Miron E. Cristea îi răspunde, că are dreptate când afirmă, că statul nu face deosebire între funcționari cu mai mare ori cu mai mică calificare, numai cât că statul nu aplică de aceia, cari nu au calificare cerută. (Episcopul Cristea: In viitor!) Și la noi e acum vorba de viitor! Are speranță, că ministrul de culte va căuta să se folosească de imputernicirea pe care o are primită în acest proiect de lege de a trece în bugetarele viitoare sume mai mari pentru ajutorarea preoților și atunci lumea va fi mulțămintă. Primește legea.

Ministrul president Tisza István roagă pe toți membrii casei magnatilor să nu aibă în vedere puncte de vedere naționaliste în chestia aceasta, pentru că statul măsură cu egală măsură tuturor celor cu calificare egală, fără deosebire de naționalitate și religiune; ear dacă este deosebire, ea e motivată cu chestia calificăției. Legea aceasta asigură favoruri; deci cu sentimente de satisfacție ar trebui să fie primită din partea fiecărui cetățean al statului.

Termină apoi astfel:

„Vă rog să fiți convinși, că guvernul necontentat să năzuește, și năzuința aceasta trece ca un fir roșu prin întreaga sa activitate, de a deștepta sentimentul mulțămirii în fiecare cetățean al statului, ca să nu fie nime în țara aceasta, care să se simtă că ar fi copil mașter al statului ungar. Și dacă un ilustru domn orator spunea, că ar trebui abandonată concepția, după care în Români nu se vede alta decât plătituri de dare și material bun pentru armată, permiteți-mi să vă spun, că noi, factorii de stat, nu putem abandona această concepție, fiindcă ea nu există, n'a existat niciodată. Se poate că se află, în mod sporadic, ici colea, la singurătici, astfel de concepție, că poporul e bun numai pentru a plăti dare și a da soldați, dar eu am ținut de greșită totdeauna această concepție și voi lupta în contra ei cu toate mijloacele legale cari tmi stau la dispoziție. Și eu tare așa ruga tocmă pe aceia, cari ca Arhierii ai poporului au chemarea de a da direcție sufletelor, și cari sunt chemați să facă aceasta în semnul dragostei, — ca să samene semința încrederei și a iubirii împuritate între credincioșii lor și între na-

ținea maghiară, între statul ungar, și atunci activitatea lor va fi binecuvântată de Dumnezeu. Recomand proiectul de lege spre primire.

Vorbește ministrul de culte și instrucțiune publică *Iankovitch Béla* și apără dispozițiile din §-ul 5 al legii. Spune, că de aceea au fost trecute aceste dispoziții în lege, ca să se asigure și contribuția din partea comunelor bisericești la salariile preoților. Dacă se întregeste plata din partea bisericii, necondiționat se dau cvincvenalele, și preotul ajunge la salariu mai mare. Posibilitatea la aceasta îi este dată preotului pe două căi: ori comunele bisericești urează dotația preoților, ori preoții cer să li se stabilească de nou dotația dela comună. Revisuirea dotației guvernul nu o prea face, preoților le este dată însă posibilitatea, de a cere ei revisuirea, dacă nu sunt mulțumiți cu stările actuale și cu congruul. Deosebire între cei cu calificare și cei fără calificare trebuie să se facă. Recunoaște, că prin aceasta preoții cu mai puțină calificare vin scurtați, mai ales cei gr. ort., dar între împrejurările date pentru ajutorarea lor nu se poate face mai mult decât s'a făcut. După legea de până acum, care a fost executată cu privire la prima jumătate a anului curent, și preoții cu calificare inferioară au primit ajutoare. Vor primi și în viitor și ministrul să va năzui, că dacă permite situația financiară a statului, ajutoarii să fie urcați. Ministrul află, că e echitabil aceea ce au acențuat Prelații bisericii gr. ort. anume, ca ajutoarii acestora să fie pe jumătate cât face cvincvenalul preotului cu calificare. Promite deci, că imediat cum va permite situația financiară, le va da ajutoare mai mari și prin aceasta gravamenul se va delatura.

P. S. Sa, Episcopul *Dr. Miron E. Cristea* e mulțumit cu promisiunile ministrului, prin urmare partea a doua a propunerii sale a devenit acum de prisos, iar partea primă dorește să fie predată guvernului ca o rugare.

Președintele spune, că nu corespunde obiceiului, de a se da guvernului propuneri în forma de rugări; dar crede că ministrul a luat deja rugarea la cunoștință.

Dr. Miron E. Cristea: „Atunci îmi retrag propunerea” (Aprobări).

Se primește legea în general, iar la discuția pe articole P. S. Sa, Episcopul *Dr. Miron E. Cristea* propune la §-ul 5 întregirea următoare: „La stabilirea venitului curat nu se ia în considerare suma primită ca bani de cuartir”. Prin aceasta s'ar ameliora puțin situația preoților cu calificare mai înaltă.

Ministrul de culte e în contra acceptării acestei întregiri, pe care nici casa magnatilor nu o primește.

La §-ul 10 P. S. Sa, Episcopul *Ioan I. Papp* al Aradului, propune ștergerea alineatului ultim, din motivul, că prin el se va tăia dreptul autonom al bisericii noastre gr. ort. Guvernul nu are dreptul să pună dări pe comunele bisericești.

Ministrul de culte e în contra acestei propuneri, iar casa magnatilor votează paragraful neschimbat. Restul legii se votează fără discuție. Casa magnatilor votează apoi legea și în a treia citire.

Ce înseamnă pentru Austro-Ungaria pierderea României?

Viena, 2 Iulie n. 1913.

Atitudinea României față de nouă criză balcanică, hotărârea regatului român de a interveni activ în conflictul sârbo-greco-bulgar a făcut senzație în întreaga lume politică și este comentată de presa de pretutindeni. Mai nou, ziarul „*L'Indépendance Belge*” examinează în un prim articol această fază nouă. Cităm din constatările celui mai mare ziar belgian următoarele:

„Pierderea prieteniei cu România este pentru Austro-Ungaria cea mai gravă consecință a situației noi în orientul european. Căci, dușmănia ce eventual va manifesta România față de politica austriacă, va avea răsunet puternic la cele peste trei milioane de Români supuși austro-ungari și cari numai de silă suportă o tutelă deosebită. Guvernele din București au greșit, când n'au înțeles la timp că dezvoltarea României nu este posibilă decât spre regiunile unde elementul român e preponderant. Aceste regiuni nu sunt în Balcani, ci în Ungaria. Chestiunea națională se impune cu aceeași gravitate între Austro-Ungaria și România supuși monarhiei, ca între Austro-Ungaria și Slavii grupați de forță între popoarele monarhiei.

Sunt și alte motive serioase, cari vor îndemna pe bărbații politici ai României să modifice tendințele politice ce au practicat până acum. În ziarul „*Die Zeit*” din Viena un publicist român indică câteva din aceste motive, cari merită să fie amintite. El afirmă că România numai pentru că n'a

avut ce alege, s'a infeodat la Austro-Ungaria și s'a unit cu Alianța triplă, dar fără a profita de nici un beneficiu prin aceasta, și constată că Austria n'a făcut niciodată nimic pentru a ameliora soarta Românilor, cari trăiesc în Ungaria sub opresiune maghiară, că tratatele vamale austriace jertesc interesele românești interesele ungurești, că Austria a impus României foarte costisitoare construcții de fortărețe și comande de artilerie, iar când s'a făcut apel la ea în conflictul cu Bulgaria, Austro-Ungaria n'a răspuns României decât pentru a-i da sfatul să nu tulbure pacea Europei. Autorul încheie cu concluzia, că viitorul României este de a se separa de Austria, dar nu pentru a se arunca în brațele Rusiei, ci pentru a intra în federațiunea balcanică, care după părerea lui va supraviețui peste criza actuală.

Iată chestiunea română iarăși foarte limpede pusă, — observă ziarul belgian, — dezvoltarea ei poate avea importanță considerabilă pentru politica generală.”

C. N.

„Contribuțiune la munca pentru ridicarea poporului”.

(Fine).

Cam acestea sunt constatările ce le face autorul. Să trecem acum la îndrumările ce le dă în cele 22 de scrisori.

Cea mai mare nefericire ce poate lovi pe un învățător, i se pare aceea, că nu poate ajunge în satul său, ci merge între oameni necunoscuți. Și fiindcă cei mai mulți se împartășesc de această nefericire, autorul cercetează dacă în adevăr e mare fericire a ajunge în satul tău, și pe lângă avantajul de a cunoaște oamenii n'ai cel puțin tot atâtea dezavantajii? În satul său învățătorul are de suportat două neplăceri: ciocăleala consătenilor, cari îi pomenesc rudeniile ascendente și colaterale până într'a șaptea spiță; nepotrivirea între felul de a înțelege viața aduce după sine neînțelegeri între învățător și neamurile sale și cauzează dureri morale mai mari decât acelea ce le-ar fi avut între străini. Deci să intrăm în sat.

Învățătorul ca om are nevoie de prietini, dar de prietini adevărați, cari sunt gata să-și jertfească interesele lor pentru cel lalt, nu prietini falși. Unde-i va căuta? Natural că între fruntașii satului. Prietenia însă cere potrivire sufletească. Să analizăm deci sufletul unui fruntaș, să zicem al primarului. Dacă e gospodar, are aceeași concepție despre școală ca și țărănul, concepție care i-o mărește și împrejurarea, că tot asupra lui vin ordinele pentru școală. Dar mai e ceva. El e reprezentantul tuturor autorităților din țară. Drept, că cu ocazia inspecțiilor nu știe al cui e, dar a doua zi nu mai e om pământean. Și ian să te arăți că știi mai mult ca el, ori că și tu ești cineva. Cu atât mai rău dacă primarul e orfșan de pripas. El se razimă pe ignoranța oamenilor, e conștient de mișelia lui și doar nu e prost să sprijinească școala, care luptă împotriva ignoranței.

Poate face învățătorul prietenie cu astfel de oameni? Evident că nu. Cu toate acestea nu acesta e răspunsul adevărat. Cei mai mulți oameni sunt răi, adevărați, dar foarte puțini sunt conștienți de răutatea lor; cei mai mulți nu-și dau sama că sunt răi. Cei dintău sunt iremediabili, pe cei din urmă îi poți ridica la tine. Bagă însă bine de samă să nu te cobori tu la ei, căci atunci ești irevocabil pierdut.

Cum va trebui să-ți câștigi? Iată cam ce sfaturi se pot da în această privință: Fii sgărcit în manifestările față de fruntași. Nu te arăta că ai nevoie de ei. Nu te umili față de ei, dar nici nu-i umili. Ferește-te de a te arăta învățat, ar însemna că-i ții de proști. Nu-i prea căuta și când vei vedea că te cată ei, să știi că ești pe cale bună. (Se va vedea însă, că alta e calea ce duce la inima obștei).

Nu căuta să schimbi obiceiurile rele: obiceiurile, să știi, sunt mai tari ca iadul. Cea mai mare ispite în combaterea moravurilor rele e, să nu le ataci direct, ci să știi scoate la iveală însușirile bune și să iai mijloace preventive împotriva celor rele.

Atacul direct îți poate pierde capul. Orice amestec în afacerile obștești fă-l cu prudență, dar urmărește-l consecvent. Nu face politică sgomotoasă și mai ales nu intra în partidele locale, în cari se obișnuiesc desertări și ralieri și se poate întâmpla, că prietenii de ieri azi îți sunt dușmani.

După cum vezi, luptă, încordare, prevedere pretutindeni. Unde îți vei găsi deci liniștea, seninătatea și isvorul de întinerire? 1) Între colegi, 2) Între preoți, 3) În căsătorie, 4) Între elevi, și 5) În obștea satului.

Fiindcă acest resumat a luat proporții prea mari, voi aminti numai lucrurile mai puțin discutate și anume: 1) Învățătorul în căsătorie, și 2) raportul bun cu obștea satului.

Poate zimbești, când aduc în legătură căsătoria învățătorului cu rezultatele școlii

rurale. Nu zimbi, căci e o legătură foarte strânsă. Orice muncă are nevoie de bună dispoziție sufletească. Și dacă nu trăiești bine în căsătorie, n'ai dragoste de muncă. Te cerți acasă cu nevasta și supărare ți-o descarci pe spatele elevului, care se miră de ce e năcăjit domnul astăzi.

Unele căsătorii au la bază calculul, cele mai multe; altele, mai puține sentimentul și cele mai puține sunt cele motivate de sentimentul controlat de rațiune. Bine înțeles, că cele două dintău candidează la divorț, sau cel mult la o viață nesuferită din prima zi, iar cele din urmă sunt singurele ce pot aduce fericire. Ele presupun însă o cunoaștere și o potrivire sufletească între viitorii soți.

Astăzi căsătoria învățătorului și a preotului nu mai e o chestie personală a sa, banală sau indiferentă pentru ceilalți muritori. Ea hotărăște în bună parte rezultatele activității publice. Mai întâi pentru buna dispoziție sufletească ce trebuie să o aibă oricine la muncă; și apoi soția învățătorului și a preotului încă are un rol și o datorie culturală de cea mai mare însemnatate.

Soția învățătorului și a preotului trebuie să fie învățătoarea femeilor. În chestiunile de igienă, îmbrăcăminte, hrană și peste tot de gospodărie internă ele trebuie să fie civilizatoarele satelor noastre. Și se poate spune, că în o căsătorie potrivită rolul soției, cel cultural, e tot atât de nobil și mare, ca și al învățătorului, și jumătate din simpatia ce o are învățătorul atarnă dela căsătoria lui.

Lasă, că apoi casa învățătorului trebuie să fie pildă de gospodărie modernă rațională și de bună înțelegere și moralitate. Cum vor fi acestea într-o căsătorie nepotrivită? Dar ne oprim. Cele mai instructive vor fi însă pildele. Voiu cita două (vezi pag. 129: căsătoria unui preot, și 130: a învățătorului).

Cel mai important capitol este acela, în care se arată raportul învățătorului cu obștea satului. Nu se pot da informații și îndrumări mai amănunțite pentru a intra în sufletul oamenilor, decât cum se dau aici.

Mai întâi să nu între în cercul vișios în care au intrat toți căți au încercat ridicarea țărănului. Starea economică a unei națiuni e în strânsă legătură cu starea culturală. Vrei să ridici una, te lovești de cealaltă. Și te sbați tozdar. Deci nu încerca prea multe deodată. Încearcă un lucru cât de mic. Dar dacă ai început, ține-te de el.

Să știi că țărănul n'are încredere în surtucari. Prea l-au înșelat toți. Deci nu cerca să-i intri deodată în suflet, căci nu te lasă. Lasă-l să te observe: cum mergi, cum vorbești, cum ții mâinile, capul, nasul și dacă vei vedea că te caută, te salută, să știi că ai intrat în sufletul lui. Și atunci trebuie să începi prin a arăta că în ochii d-tale are valoare. Să-i vorbești de viața lui, de gospodăria lui, să-i arăți că te interesează viața lui. Nu-i da sfaturi, căci mai e vreme. Vor începe a vorbi în sat de d-ta. Dumineca vei merge la joc. Să nu mergi între fruntași, ci în grupa cea mai de aproape. Să povestești cu ei lucruri din sfera lor de ocupație. O să-ți vie unul, căruia i-ai căzut pe plac să te caute acasă. Dacă toate deslușirile ce le cere despre gospodăria d-tale. Du-te și-l caută și d-ta, dar să nu-i faci încă observații, până când nu vei vedea că i-ai câștigat încrederea cu desăvârșire. Și atunci începi. Îl pui să facă un lucru cât de mic, dar să-l facă cu voie. Să zicem să pună niște pomișori după casă. Vei vedea atunci cum vine și altul și nu te vei mai simți singur și străin în sat. Căci prietinel d-tale va fi un apostol al iubirii d-tale care va câștiga neamărați adepți. Ține minte însă un lucru. Învăță numai un singur lucru de odată și nu-l lăsa până nu-l face bine.

De aici apoi se poate porni ușor și școală de adulți, și cerc cultural, și tot ce voiești.

Autorul apoi într'o scrisoare dă sfaturi cum să scape învățătorul teafăr din amestecul cu țărănii. Sfatul e, să nu bei afară din casa d-tale nici un pahar de beaură.

Cercul cultural încă nu se poate începe deodată, ci trebuie să-l pregătești vreme lungă. Să începi cu taifasul. Nu vin oameni? Îți ajung doi-trei. Dacă ești isteț, vor veni ei de nu vor încăpea. (Autorul povestește un caz caracteristic. Un învățător a început o școală de adulți cu 30 de oameni. La o săptămână a rămas cu unul. Nu s'a descurajat. L-a învățat pe acela și a făcut examen cu el. În anul al doilea a dat 30 de absolvenți. În al treilea an 50. Apoi s'a mai ajuns dascălul). Să te ții strict de metoda dialogică. Încetul cu încetul vei întinde vorba. Vei ceta din cărți. Bagă de samă, nu ceta pov și la început. Țărănul crede, că în cărți sunt numai minciuni și fleacuri.

Dar să termin. Am expus în acest resumat fragmentar numai unele din ideile

depuse acolo. Sunt însă atâtea observații de amănunt, digresii interesante și îndrumări prețioase pe cari nu le-am putut aminti. Scopul mi a fost, ca prin acest rezumat să trezesc îndemnul și interesul, pentru ca fiecare s'o cetească și s'o studieze.

Acum la urmă să ne întrebăm, ce contribuție aduce această carte la munca pentru ridicarea poporului?

Mai întâi e o carte muncită, scrisă pe baza observării vieții reale. Căind-o parcă simți cum îți aduce viața aproape sub simțul pipăitului. Ea aduce puncte de vedere nouă asupra datorințelor noastre. Constatarea, că școala trebuie să fie una cu viața, implică în sine o legătură mai strânsă a noastră cu părinții copilor, cu obștea satului, dacă vrem ca școala să-și aibă rezultatele ei. Deci aceasta nu e numai o calitate deosebită a noastră, ci o datorință imperioasă.

Ea ne înfățișează apoi sufletul țărănului, care nu e tocmai așa simplu cum credem noi, și ne pune în mână o călăuză sigură cu privire la modul cum avem să tratăm cu el, ca să-l câștigăm. Suntem și noi aproape toți fi de țărăn, și cu toate acestea educația din școli și poate altceva mai dureros ne-a împedat să cunoaștem acest suflet, al cărui educație suntem chemați să o facem.

Aș dori ca această carte să producă în sufletele noastre o revoluție în concepția vieții, așa după cum a intenționat și autorul.

Răi și mistificatori.

„Pentru ca să se știe...”

În numărul din urmă al „*Vetrei Școlare*”, după un articol, care se ocupa cu problemele viitorului congres învățătoresc, redacția a adăos următoarea Observare:

„La stăruința colaboratorului nostru am publicat în întregime acest articol și avem toată simpatia pentru străduințele învățătorilor, de a-și uni puterile spre binele lor, a bisericii și a neamului. Ținem însă să spunem, că o organizare a învățătorilor neștri confesionali cu porniri centrifugale nemărturisite ori poate nealea față de biserica susținătoare de școale, o credem cu neputință, de dreptul păgubitoare pentru învățători și biserica deopotrivă, și cu urmări dezaastroase pentru cultura noastră. Învățătorul confesional iși are rațiunea de a fi în cadrul organismului nostru bisericesc, nu mai ca fiu credincios al bisericii sale, ca aderent sincer, stimător și sprijinitor al instituțiilor ei. În direcția aceasta numai și cu această deviză socotim cu puțință ținerea unui congres al tuturor învățătorilor confesionali.

Accentuăm aceasta, pentru că în legătură cu acest congres se aud și voci, că organizarea plănuita — deși nu se spune pe față — ar fi îndreptată mai mult împotriva autorităților bisericești confesionale. O bănuială, care nu poate fi justificată cu conștienta de până aci a învățătorilor noștri.

În meritul programului, nefiind statorit definitiv, nu ne putem pronunța.”

Cine ar fi putut crede, că aceste observații juste, cari ar putea fi iscalite de oricare român, vor provoca în redacția „*Gazetei Învățătorilor*” o furtună așa groznică, ca cea din Nr. 25?

Sub titlul „*Din problemele congresului nostru*” se năpustește asupra noastră într'un mod inequalificabil, insultându-ne (redacția „*Gazetei Inv.*” socotește că aceasta între problemele congresului) în chipul următor:

„În preajma marilor noastre serbători, la cari toți ne pregătim a lua parte cu cele mai sfințe și bune intențiuni, vine o „reviză pedagogică” și sub articolul în care însăși publica și aprobă problemele de cari să va ocupa Congresul — probleme aprobate dealtecum de toată lumea binecuvetătoare — ne numește oameni cu idei centrifugale, cari tind a se depărta dela mama lor — biserica, — mai acuzându-ne, că suntem și nealei față de ea, ca susținătoare de școale.

Gândul „curat” de care este condusă redacția „*V. Ș.*” îl cunoaștem cu toți. Este procedura omului instigator, care nu poate vedea cu ochi buni nici o mișcare spre binele altuia. (Auzi, auzi!)

Se poate o insultă mai mare decât aceasta la adresa unei corporațiuni de 3000 bărbați întregi și culți, cari slujesc cu cinste cultura neamului românesc din această țară?

Și cuvintele aceste perfide să ni le arunce în față chiar profesori de pedagogie, cari ar avea meuirea sfântă să crească dascăli harnici și luptători credincioși pentru biserica și neamul românesc?

Când au dat dascălii români dovadă de titlul „centrifugal”, cu care ne onorează profesorii pedagogului din Sibiu?

Nici când, Nimenea — și cu atât mai puțin preoții noștri — s'au luptat mai din greu cu sărăcia și asupririle despotice ale tuturor, chemați și nechemati, ca dascălul

român. Și cu toate acestea nu ne va putea dovedi nimenea — nici cel mai negru dușman al dascălului — căzuri, cari să adevărească acuza de centrifugare ce ni se aruncă astăzi în fața de „V. S.” din Sibiu.

Ce-i asta, dar?

Ori redacția „V. S.” să gândească la noi, organizatorii acestei mișcări de deosebit folos pentru învățământ, școala și învățător, când ne adresează titlul de centrifugali?

Dacă-i așa, atunci este și mai păcătoasă!

Când și unde a văzut, azit (sic) ori cetit dlor un gest centrifugal din partea noastră?

Nicicând. Nicăierea. Mărturie ne sunt scrisorile de până aci. Dar mai mare mărturie ne este conferința delegaților învățătorilor români de ambele confesiuni ținută la Cluj. Conferința aceasta ne este cea mai bună mărturie, că cuvintele adresate nouă sunt — perfide.

La Cluj am demonstrat pe deplin, că noi dorim a ajunge la ceea ce este demn de numele „dascăl român” numai prin arme și mijloace cinstitute. Acolo s'a manifestat cea mai profundă stăpânire, venerațiune și alipire față de Arhieriei noastre, ca conducători ai bisericilor, și punându-ne sub aripile bisericice, pe care o servim cu cinste și cu dragoste nefățărâ, am declarat sus și tare, că noi rămânem acolo, unde ne este locul — în cadrele instituției și dispozițiilor bisericice noastre.

Prin acestea ce am dovedit?.. Am dat o garanță deplină, pentru toți cei interesați, că descalul român va fi progresul, în care culmează înaintarea biserice, școala și a neamului românesc.

Asta o vom noi și în direcția aceasta vom lucra neconștient.

Aceasta menire o are și congresul cel vom ține.

Sunt acestea păcate? Am greșit ceva?

Redacția dela „V. S.” deci și-a greșit adresa. Nu noi suntem centrifugali, cari luțăm din tot sufletul pentru binele biserice, școalei și cultura oropsitului popor românesc din această țară; ci ei — instigatorii — sunt centrifugali, căci amărâse sufletul bisericilor dascăli — și așa destul de amărâți — și prin împunsături neumane și desprețuitoare, îi silesc să-și piardă toată voia de lucru, prin ce ușor îi pot țara în tabere străine.

Spațiul gizei (sic) fiindu-ne scump, nu vom a repeta, nici chiar în rezumat, problema (sic) Congresului nostru, ca să convingem pe redacția dela „V. S.” despre giza ce o face, când înzultă într'un mod atât de îndrăzneț Corpul învățătoresc.

Făgăduim însă, că vom mai reveni la „dragostea” aceasta, ceva mai târziu.

Tot ce avem să spunem de astădată este, ca să atragem atențiunea oamenilor binecuvântați asupra acestor *pornici păcătoase*, burlătorii să-și însemne bine că, ceia samăna neghina neînțelegerii între învățători și între autoritățile bisericești, fac un păcat neiertat și acest păcat cu atât este mai mare, cu cât îl comit oameni, cari au menirea a crește „dascălii viitorului”.

Nu vă bateți deci, joc de școală și învățători și nu-i acuzați mereu pe nedrept, căci prin această slăbiț mizerica!

Trebuie deci lăstate în o parte *insinuările răutăcioase* și să fim conduși, cu toți, de adevărul veșnic (sic) și neresturnaver, că: biserica noastră nu mai până atunci va fi tare și puternică, până când va fi sprijinită de o școală asemenea tare și puternică. —

Cu o redacție, care întortochează lucrurile cu atât îndrăzneală, mistificând — din ignoranță ori cu premeditare — valorile noțiunilor, nu poți sta de vorbă serios, de aceea și renunțăm la o astfel de plăcere.

Am reproduș însă aci paralel cu observarea noastră și toate haucăniile redacției „Gazetei Inv.”, ca să denunțăm publicului românesc, și în special învățătorilor noștri metoda acelei redacții, de a *preocupă* înlocuit cu vorbele altora.

Totodată declarăm:

1. N'am sustinut niciodată, că învățătorii noștri ar fi centrifugali și nealeali față de biserică, — cum yrea să prezinte lucrul redacția „Gazetei Inv.”, — și protestăm adănc revoltăți, că ni se atribuie vorbe, care nu le-am spus și intențiuni cari nu le avem.

2. Cuvintele noastre din „Observare” se referesc la o *organizare viitoare* a învățătorilor, care nu există încă, nu la *corpurile învățătorești*, prin urmare au în vedere o problemă care nu este încă deslăsată.

3. Avem toată simpatia pentru străduințele învățătorilor, de a-și uni puterile spre binele lor, al bisericii și al neamului. Deci nu putem instiga împotriva congresului.

4. De oarece învățătorul confesional își are rațiunea de a fi în cadrul organismului nostru bisericesc numai ca fiu credincios al bisericii sale, ca aderent sincer,

stimător și sprijinitor al instituțiilor ei, o organizare învățătorească cu porniri centrifugale nemărturisite ori poate nealeale față de biserica susținătoare de școale — după cum se pare că ar plănuși, conform celor citate mai jos, Gazeta Inv. — o credem cu neputință, păgubitoare pentru învățători și biserică și cu urmări dezastruoase pentru cultura noastră.

5. Spre mulțumirea noastră însă, condita de până aci a *învățătorilor noștri* n'a dat prilej să se formeze în sufletele conducătorilor bisericii îndoeli cu privire la bunele lor intenții față de biserică.

Ținem să declarăm mai departe, că nu am numit centrifugali nici pe domni dela „Gazeta Inv.”, deși adeseori li am *cețit gesturile* centrifugale. Plor ne asigură, că așa ceva nu s'a întâmplat *nicicând*, *nicăierea* și se provoacă la scrisorile dlor. Ni se pare însă, că s'au cam pripit, când țin să fie atât de categorici. *Mărturie* o scoatem la rândul nostru din scrisorile de până aci a dlor și onorării cetitori se vor convinge, că *păcătoși* sunt cei ce pot scrie în chipul următor:

„Să nu ne mai provocăm la Regulamentele și ordinațiunile *superiorităților școlare confesionale*, cari intrată năzesc să ne subordoneze și umilească, de ni se urcă sângele în față, că omorâ și zdrobește toată ambițiunea nobilă de om... De așa ultragiu ni-a făcut părtași pe noi totdeauna stăpânirea feudală și aceea care ni-a strâns gâtul și ne-a lăsat aer de respirat după plac și precum li-a venit lor la socoteală” (G. Inv. An I Nr. 5 pag. 3).

„Deci să nu batem în sec, ci să ne formăm programul de luptă, care are să fie: ... 3. director școlar să fie *exclusiv* învățătorul. 4. director școlar să fie *exclusiv* învățătorul. 4. director școlar să fie *exclusiv* învățătorul.” (G. Inv. An I Nr. 7 pag. 3).

„Cei chemați să ne aline durerile și să ne vindece rănilor își netezesc burla durdule și *trei cam departe* la ordinea zilei (G. I. An I Nr. 8 pag. 2).

Învățătorii rom. să între în „*Alianța regnicolă*” a inv. maghiari, pentru că aceasta *exclde confesionalismul și naționalismul* din sânul ei... „alianța cu inv. maghiari este necesară, chiar și pentru aceea, că noi toți, fără deosebire, în această țară avem aceeași soartă și *într-o formă sunt tratați* de oligarhia îngâmfa și de clericalismul sovinișt, care nu privește cu ochi buni nici un progres real (G. I. An II Nr. 2 pag. 4).

„Astăzi celce are marea misiune a pune fundamentele culturii noastre naționale — stă dăbălăzute la o parte; iar lumea *cultă românească*, conducătorii biserice și poporului românesc, ca susținători de școale, *trece pe lângă el și nu-l bagă în seamă*, cum treci pe lângă o unealtă nefolositoare, fără ca să-i dai și cea mai mică atențiune. Așa știu a-i (sic) noștri să prețuiască truda educatoriilor tinerimii române. Un document vădit despre nebagarea în seamă a învățătorului și desprețuirea trudei lui, ce-o pune într'u (sic) educarea generației tinere, *ne-au dat în apropiatul trecut atât Arhieriei noastre*, cât și deputații naționaliști, când au trecut atât de ușor, peste Memorandumul conferinței dela Cluj și *ne-au lăsat în baltă* tocmai atunci, când eram mai aproape de țintă. Noi... *înăfând din pățaniile trecutului, trebuie să ne gândim și la aflarea altor căi de scăpare*. Și dacă vo'm (sic) fi siliți a căuta noi căi de scăpare — de bunăseamă le vom (sic) și afla, lăsând desbănețată în sarcina celor ce n'au voit să ne vadă, nici să ne audă. (Din problemele congresului nostru. G. Inv. An II Nr. 13 pag. 1).

Dintre cele mai eficace mijloace de *zăpăcitală* amintesc aceea: *religionarismul și naționalismul*. Două doctrine, cari n'au nimic de a face cu străduințele noastre și *nici nu sunt compatibile cu elevarea statului și învățătorească*... *Religionarismul și naționalismul* sunt niște afecțiuni, cari aparțin în domeniul sentimentelor și cari pentru noi rezultate reale nici când nu pot aduce. De aceea deocamdată să le *cludăm din programul nostru de luptă*. Să se facă lumină... (Gaz. Inv. An. II Nr. 10 pag. 2-3).

Credem, că aceste citate sunt suficiente, spre a se vedea, cât de *immaculată* este redacția „Gazetei Inv.” când este vorba de prestigiul autorităților școlare confesionale și de ideile noastre.

Ne întrebăm însă, ce tărie morală mai pot avea declamările de loialitate și pozele de sfințenie ale acestor oameni, cari tipăresc în foaia lor astfel de perversități? De partea cui se perfidă? Cine instighează? Și: cum se împacă învățătoria noastră cu atari porniri, când redacția „Gazetei Inv.” își ia aiere, că ar fi exponenta gândirii și simțirii *tuturor* învățătorilor?

Ca să fie și publicul orientat despre haosul de idei și desăvârșita desorientare ce stăpânește numita redacție, îi recomandăm să mediteze puțin, pe lângă cele citate, și asupra următoarelor constatări de o adăncă înțelepciune și „*rară frumsețe*”, care o caracterizează perfect: „Evident, că situațiunea noastră e'n (sic) gros e ca și în miniatură.

Noi pe noi ne facem imposibili și ne tăiem creanga de sub picioare, fără să cugetăm la pagubele enorme, ce rezultă pentru noi din această *nepricepere și superficialitate*. (Gazeta Inv. An. I Nr. 3. pag. 3).

Redactorii „Vetrei Școlare”.

NOUTAȚI.

† Ștefan O. Iosif, distinsul scriitor, de naștere din Brașov, a încetat din viață într'un sanatoriu din București. În mormântarea i s'a făcut Duminecă d. a. la orele 5 în cimitirul Șerban Vodă, unde s'a înfrunit un număr ales de băbăți de litere, ziariști, profesori și a. Afară de lucrările sale tipărite, poetul a lăsat și un însemnat material literar în manuscris. Vestea morții neașteptate a tinărului scriitor a produs o dureroasă impresie la toți cei ce l-am cunoscut. Odihnească în pace!

Examenale de calificățiune învățătorească la seminarul nostru arhidiecezan s'au ținut din 19—26 Iunie a. c. v. sub prezidul comisariului istorial Dr. George Proca, din partea guvernului a participat la ele ilustritatea Sa Dr. Iosif Siegescu, consilier aulic, deputat dietal și profesor universitar. S'au supus la examen 34 de candidați, dintre cari 26 l-au prestat cu succes, iară 7 au fost îndrumați să facă examen de corectură din câte un obiect la examnă. Dintre cei ce au prestat examenul, 11 sunt absolvenți de teologie. Candidații, cari au obținut diplome de învățător sunt următorii: Octavian Alămoarean, Dionisie Albu, G. Androne, I. Avram, E. Babeș, R. Belășcu, G. Bogdan, D. Bucur, E. Bungărzan, D. Călețariu, I. Cofariu, A. Crăciunăș, G. Frățilă, I. Gavrilăscu, T. Ioanoviciu, Emilian Mandoc, Traian Mandoc, Andrei Milea, I. Munthiu, L. Petrușescu, V. Popovici, M. Stoia, Vasile Stoicană, Petru Sabău, G. Urs, I. Vule, O. Vule.

Dela liceul de stat din Sibiu. În anul școlar trecut 1912/13 au fost înscriși la liceul de stat al Sibiului 426 de elevi, cari au făcut examen la sfârșitul anului. Din aceștia sunt români 241, unguri 163 și germani 27. Astfel 58,3% din tinerimea institutului aparține naționalităților nemaghiare.

Al patrulea vas de război. Marina noastră va primi în curând al patrulea Dreadnought, care se clădește în Fiume. Noul vas, cu numele „Sfântul Ștefan”, intră în serviciu la 1 Octomvrie anul viitor. Celelalte trei vase sunt, cum se știe: Viribus Unitis, Tegethoff și Ponțul Eugen, acest din urmă acum se echipează și peste câteva luni va face parte din escadră.

Rescumpărare. Dl. Dr. Pavel Roșca, profesor seminarial, și-a rescumpărat felicitările de ziua numelui dăruind 10 coroane pentru ajutorarea elevilor săraci dela școala de aplicație a seminarului „Andreian”.

Noul poet laureat. Din Londra se serie, că prim-ministrul englez a oferit scriitorului Dr. Robert Bridges demnitatea de „poeta laureatus”. Poetul are astăzi 70 de ani și e născut în Oxford. A făcut doctoratul în medicină; mai târziu a primit și titlul de doctor în științele juridice și literare. Din operele sale se aminteste mai ales cartea: Jocuri mitologice.

Expoziția Coulin. Secția „Sibiu” a reuniunii Sebastian Hann organizează o expoziție în amintirea pictorului, nu de mult răposat, Artur Coulin. Expoziția se va deschide în a doua jumătate a lunii lui August. Va cuprinde peste șasezeci de tablouri și cam 100 desemnuri, din care se va învedera activitatea și talentul tinărului artist adevărat. Din Sibiu va fi dusă apoi expoziția întreagă în capitala țării, unde earăși va sta deschisă mai multe zile.

† Dr. Gavril Suciu, avocat în Hațeg, a răposat în Domnul Sâmbătă, la 5 Iulie, în etate de 46 de ani. A fost înmormântat ieri, Marți, în cimitirul comun din Hațeg. Fie-i odihna lină!

Căsătorie. Se anunță din Sigmaringen, că exregele Manuel al Portugaliei se va căsători în 3 Septemvrie a. c. cu principesa Augusta Victoria de Hohenzollern.

Vizita regelui italian în Africa. Soldaților italieni, cazuți în războiul tripolitan, li se va ridica un strălucit monument pe pământul Africe. Monumentul lucrat de sculptorul din Roma, Turillo Sindoni, are să decoreze piața principală din Tripoli. Inaugurarea se va face în eara anului curent, — cu ocazia când regele Victor Emanuel își va vizita noua colonie.

Hymen. Dr. Valeriu Hango, avocat în Dej și domnișoara Relica Pop din Cristolțel fidați.

Clasa a treia la trenuri accelerate. Direcția căilor ferate ungare a introdus de câta timp clasa a treia la unele trenuri accelerate. În considerare că încercarea a dat un rezultat favorabil, clasa a treia începe din toamne aceste an se va introduce la toate trenurile accelerate.

Numire de străzi. În ședința din urmă a consiliului comunal vienez s'au dat numiri la câteva străzi nouă din cercul 21 al Vienei. Două din acestea au primit numele de Pressburger- și Oedenburgergasse. Numirile se întemează pe o hotărâre a consiliului comunal, care este de părere că vechile nume germane ale orașelor din Ungaria trebuie păstrate.

La fondul Victor și Eugenia Tordășianu pentru înzestrarea fetelor sărace, al Reuniunii meseriașilor sibiieni, au mai dăruit: Părintele monah Lazar Danciu dela muntele Atos (onahar din Arciu), 40 bani; Nicolae Macaveiu, sodal faur, 20 bani; Popovici Mondoc, învățător (Sebeșul de sus), 25 bani; Ilie Bradu, măestru pantofar (Gurărăului), 20 bani; Demetriu Grecianu, paroh (Herman), soția sa Victoria n. Dogariu și copiii lor Veturia, Livia, Tiberiu și Dora, 1 cor.; Adam Roman și Ion I. Micu, comercianți, ambii din Sebeșul inferior, câte 20 bani și Vasile Veza, învățător penzionat (Veza), soția sa Fira n. Curcianu și copiii lor Victor, asistent farmacist, Victoria, Elena și Livia, cor. 1-20.

Concert în Reghin. Despărțământul XXVI, Reghin, al „Asociațiunii pentru literatură română și cultura poporului român”, invită la concertul ce se va aranja Mercuri la 16 Iulie n. 1913 în sala cea mare a hotelului orașenesc din Reghin, de cântăreții de operă: dăoara Aurora de Barbu, dñii Ștefan Mărcuș și Ionel Orșan. După concert urmează dans. Începutul la 8 ore seara.

Petrecere în Gales. Tinerimea intelectuală din comuna Gales, com. Sibiu, va aranja o petrecere de vară Duminecă în 13 Iulie 1913 n. în „Bereul Junilor”. Prețul de intrare e benevol. Venitul net va trece în folosul fondului studenților din Gales. În caz de timp nefavorabil petrecerea se va ținea în pavilionul din loc.

Teatru și concert în Rodna veche. Tinerimea română din Rodna-veche și jur invită la producțiunea teatrală-muzicală împreună cu joc, ce o va aranja la 12 Iulie st. n. 1913 (Sâmbătă seara, în ziua de Sânt Petru), în localitățile școlale confesionale din loc. Se va reprezenta: *Codrean Haiducul*, piesă istorică în 2 acte, de D. Boșca, după Nic. Gane.

Petrecere în Alba Iulia. Reuniunea de cetire și cântări a economilor și meseriașilor din Alba Iulia invită la petrecerea împreună cu producțiunea teatrală și cântări corale, care o va aranja la 12 Iulie n. 1913 (în ziua de sf. Petru) în „Reduta” orașenească. Se va juca o comedie în 2 acte, „*Pribeagii*”, localizată de Dr. S. Stanca. După producțiune urmează dans. Începutul la 8 ore seara. Venitul curat se destinează fondului reuniunii. Bilete se pot procura înainte de petrecere la dl farmacist V. Vlad, și seara la cassa. Contribuiri se primesc cu mulțumită.

Oficială.

Spre orientare aducem la cunoștința On. preoțimi, că întregirea dela stat pe sem. II. încă nu a sosit. Îndată ce va sosi, se vor compune quitele și trimete fiecărui paroh.

Cărți și reviste.

Colecțiune de cântece și coruri în 2 și 3 voci, pentru școlile populare și medii, și pentru reuniunile de cântări, de G. F. Preșmeranu. Dedicată învățătorimii. Litografia Herz, Brașov. O broșură de 33 pp. Prețul 1.50 coroane. — Cuprinde 40 bucăți religioase, lumești și patriotice: unisono, în 2 și 3 voci. Unele sunt arătate ca lucrări originale, altele prelucrate după compozitori cunoscuți. Colecția va face, credem, bune servicii celor pentru cari e destinată. Câteva versuri, (ca bună oară cele dela pag. 7: „Prin zăpadă rece foarte... Să nu fim dormind ca moșul fără simțământ” ș. a., prea siluite pentru a fi edificatoare), se vor înălătura la o altă ediție.

Concurs.

Pentru ocuparea unui post vacant de învățător la școala din **Zernești**, protopresbiteratul Branului, prin aceasta se descrie concurs cu termen de **30 de zile** dela prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar fundamental 1000 cor.
2. Relut de cvartir și grădină 320 cor.

După intrarea în valoare, respective punerea în aplicare a art. de lege XVI din 1913, salariul învățătorului ales se va întregi conform prescripțiilor aceluia.

Pe lângă datoriile impuse de lege și regulamentele în vigoare, alesul învățător va avea a propune și lucrul manual, iar în Dumineci și sărbători va ține strana în biserică fără altă remunerație.

Concurenții cari pe baza anilor de serviciu la alte școli vor avea în sensul legii îndreptățire la salar mai mare ca cel mai sus arătat, nu vor fi admiși în candidație.

Reflecții la acest post vor avea a și înainta cererile concursuale instruite conform normelor în vigoare în termenul arătat oficiului protopresbiterat al Branului, apoi a se prezenta în vre-o Duminecă ori sărbătoare, înainte de alegere la biserică, spre a-și arăta dexteritatea în cântări.

Zernești, în 19 Iunie 1913.

Oficiul protopresbiterat gr. or. român al tractului Bran în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Ioan Hamsea
protopop.

(152) 1—3

Nr. 248/1913 of. pprezbit. (154) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor învățătoresci dela școlile elementare confesionale gr. or. române din comunele mai jos însemnate prin aceasta se publică concurs cu termen de **20 zile**, computat dela prima apariție a acestui concurs în ziarul „Telegraful Român”.

1. **Diug**, cu salar anual de 1000 cor., din care 500 cor. dela popor și 500 cor. ajutor de stat, care se va cere pe baza documentelor învățătorului ales. Cvarțir în edificiul școlii confesionale și jumătate parte de lemne din pădurea ce compete școlii confesionale. Grădină sau relut de 20 cor.

Dela învățător se recere, ca să poseadă limba maghiară în mod corespunzător.

2. **Negrilești** cu salar anual de 1000 cor., din care 300 cor. dela popor și 700 cor. ajutor de stat, promis deja a fi asigurat pe numele învățătorului ales, — cvarțir în edificiul școlar și grădină sau relut de 20 cor.

3. **Poiana-Blenchi** cu salar anual de 1000 cor., din care 240 cor. dela popor și 760 cor. ajutor de stat, ce se va cere pe baza documentelor învățătorului ales, cvarțir natural și grădină.

4. **Ciubanca** cu filia **Ciubăncuța** cu salar anual de 1000 cor., din care 276 cor. dela popor și 724 cor. ajutor de stat, ce se va cere pe baza documentelor învățătorului ales. Cvarțir în edificiul școlar și grădină.

Învățătorii dela aceste posturi sunt îndatorați a propune și religiunea, a instrui pe elevii din școala de toate zilele și din cea de repetiție în cântările bisericesti, a i conduce în Dumineci și sărbători la biserică și a cânta cu ei acolo la liturgie.

Concurenții au a-și așterne rugărilor concursuale instruite conform normelor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiterat în Deș în termenul deschis și cu prealabila încunoștințare a mea a se prezenta în vre-o Duminecă ori sărbătoare în biserică parohială pentru a cânta și a se face cunoscuți poporului.

Deș, 17 Iunie 1913.

Oficiul protopresbiterat al tractului gr. or. Deș în conțelegere cu comitetele parohiale competente.

Teodor Herman
protoprezbiter.

Ad. Nr. 708/1913.

(140) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învățător la școala noastră confesională gr. or. română din **Șona**, — protopresbiteratul Făgărașului, se descrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: a) Salar fundamental 1000 cor., din care 720 cor. dela popor, iar 280 cor. ca ajutor dela stat, — observându-se că ajutorul de stat devine licid numai după ce domnul ministru, pe baza documentelor alesului îl va pune în curgere;

b) cvarțir natural, eventual relut de cvarțir;

c) 1/4 jugăr de grădină, sau în lipsa acestuia un echivalent în sumă de 20 cor.

Învățătorul ales va fi îndatorat pe lângă alte datoriile impuse prin lege și regulamentele în vigoare, a conduce elevii la serviciile divine din biserică și a cânta cu ei răspunsurile liturgice, apoi a conduce

învățământul din școala de repetiție, — a propune religiunea atât în școala de toate zilele, cât și în școala de repetiție, și în caz de lipsă, a ține strana la utrenie și vecernie, eventual a forma și cor.

Cererile de concurs, instruite conform legii și regulamentelor în vigoare, se vor așterne subsemnatului oficiu protopresbiterat în termenul deschis.

Concurenții se vor prezenta înainte de alegere în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică spre a-și arăta dexteritatea în cântări și tipic și a face cunoștință cu poporul.

Făgăraș, în 12 Iunie st. v. 1913.

Oficiul protopresbiterat gr. ort. român al Făgărașului în conțelegere cu comitetul parohial respectiv.

Nicolae Borzea
protopop.

Nr. 77/1913.

(155) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului al doilea de învățător din comuna **Castău** (Kasztó), protopresbiteratul Orăștiei, se descrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar fundamental 1000 cor. solvibil: 100 din lada bisericeii 900 cor. ajutor dela stat votați sub Nr. 21037 Minist. de datto 7 Martie a. c.
2. Cvarțir în edificiul școlii.
3. 6 stângini de lemne, din cari are a se încălzi și sala de învățământ.

Lângă alte datoriile impuse prin lege, și regulamentele în vigoare alesul învățător la acest post i-se impune, ca datorință strictă a conduce elevii în Dumineci și sărbători la biserică și a cânta cu ei răspunsurile liturgice și în decursul feriilor mari, și a forma un cor bisericesc cu tinerimea adultă.

Petițiile concursuale însoțite cu documentele recerute să se aștearnă oficiului protopopesc din Orăștie în termenul deschis.

Până înainte de alegere cu 8 zile concurenții au a se prezenta în comună spre a cânta și a face cunoștință cu poporul.

Din ședința comitetului parohial gr. ort. ținută la 17 Iunie 1913.

Nicolau Andreiu **Vasile Sintiu**
paroh-presedinte. notar.

Nr. 348/1913. În conțelegere cu mine:
Orăștie, 22 Iunie 1913.

Vasile Domșa
protoprezbiter.

Concurs.

Pentru întregirea definitivă a catedrei a doua de învățător la școala noastră confesională din comuna **Purcăreni**, tractul protopresbiteratului Brașov, se publică concurs cu termen de **30 de zile** dela cea dintâi publicare în „Telegraful Român”.

Învățătorul ales va avea să facă și servicii de cântăreț Dumineca și sărbătoare la utrenie și liturgie, iar în zilele de lucru cu săptămâna, va avea se dea instrucție Dumineca și sărbătoare tinerimii școlare de repetiție pe rând cu învățătorul din clasa I.

Venitele sunt:

900 cor. anual care se vor plăti în rate lunare anticipative dela biserică; 100 cor. pe an venite de cântăreț încasate după serviciile făcute și stabilite de comitetul parohial în procesul verbal din 17 Iunie 1901; cvarțir în natură.

Suma ce s'ar pretinde pentru imbușătirea salarului învățătoresc, ce se va cere dela stat, în cazul contrar o va da biserică.

Doritorii au să-și înainteze rugărilor lor conform normelor în vigoare oficiului protopresbiterat și să se prezinte în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică ca să-și arate dostoiașia în cântări.

Brașov, în 22 Iunie 1913.

(156) 1—3

Dr. V. Saftu
protopop.

Licitațiune voluntară din mână liberă.

Casa din strada poplăcii (Quergasse) Nr. 6—8 (Cafee Restaurant Unicum) numărul topografic 994 Z. 6924/400 în cărțile funduare si biene. Constătoare din localitățile cafenelei o sală mare, două popicării, cu mai multe localități laterale, o ghetarie și localitate frigoriferă, mai multe pivniți și încălzire centrală — se va vinde în **16 Iulie st. n. 1913** la 11 ore a. m. în **sala Unicum** din mână liberă.

Prețul strigării: **190 000 coroane.**

Înainte începerii licitațiunii, doritorii au se depună un vadiu de **19.000** cor. care sumă se va bonifica cumpărătorului din prețul vânzării, iar celorlalți licitanți se va restitui imediat după terminarea licitațiunii.

Contractul de cumpărare e a se iscăli imediat după terminarea licitațiunii atât de cumpărător, cât și de proprietar.

Cu detaluri servește avocatul **Dr. Carl v. Larcher**, Grosser Ring 12. (153) 1—2

De vânzare.

La administrația acestei foi sunt depuse spre vânzare **trei colecții** ale „Luceafărului”, nelegate, de pe anii **1910, 1911 și 1912**, ediție simplă, cu prețul de **35 coroane**. La cerere să vinde și de pe câte un an, numai cu **12 coroane**.

Anunț de licitațiune.

Pe baza preliminarului de spese aprobate de Prea V. Consistor sub Nr. 6747 Epitr. din 1913 prin aceasta publicăm licitațiune miquendă pentru zidirea bisericii gr. or. din **Telechirecea**, tractul Făgăraș.

Licitația se va ține la **12 Iulie st. n.** la 3 ore în casa parohului subsemnat. Comuna bisericească va da cărămida, nășipul, petrișul precum și cărăușile dela gara Făgăraș până la locul destinat.

Prețul strigării este de **7000 coroane**, iar licitanții au se depue înainte de licitare un vadiu de **10%**.

Condițiunile de licitare se pot vedea la oficiul parohial din loc.

Comitetul parohial are drept de a alege pe acela dintre minus oferenti, pe care îl va afla mai apt.

Telechirecea, la 12 Iunie 1913 st. v.

Iosif Martin **Damaschin Anghel**
prez. com. par. notar.

(147) 2—3

Nr. 603/1913 prot

(137) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de învățător la școala noastră confesională gr. or. română din **Ighidorul-românesc**, protopresbiteratul Agnitei, se publică concurs cu termen de **30 de zile** dela prima publicare apărută în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar 600 cor. din repartitie pe popor, iar restul, precum și cvinevenalele sau cerut dela stat.
2. Cvarțir constător din 2 odăi, o bucătărie și cămară.

Învățătorul, care va fi ales, va fi dator să țină strana la utrenie și vecernie în biserică, iar la sf. liturgie să cânte regulat cu copiii fără altă remunerație și să propună atât în școala de toate zilele, cât și în cea de repetiție religia și să cultive grădina de pomări.

Învățătorul, care va dovedi și cvalificațiune muzicală pentru instruirea și conducerea unui cor bisericesc, va fi preferit și separat rebonificat.

Concurenții sunt datori să se prezinte în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică, spre a-și arăta dexteritatea în cântări și tipic și a face cunoștință cu poporul, iar petițiile de concurs instruite cu estras de botez, atestat despre studiile premergătoare, absolut pedagogice și diplomă de învățător, eventual și alte documente recomandatoare, să le trimită la oficiul protopresbiterat al tractului Agnita (Szentagota).

Agnita, 12 Iunie 1913.

În înțelegere cu comitetul parohial concernent.

Ioachim Muntean
protopop.

Nr. 315/1913.

(139) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învățător dela școala rom. ortodoxă din **Ighiu** se descrie concurs cu termen de **30 zile** dela această primă publicare.

Salarul: 1000 cor. solvit anticipativ în rate lunare din casa bisericeii; cvarțir (3 odăi și culină) în edificiul școlii și grădină.

Cei ce doresc a ocupa postul să-și înainteze cererile însoțite de toate documentele recerute la subsemnatul oficiu în termenul sus indicat notându-se că vor fi preferiți candidații cu cvalificațiune superioară și cei buni cântăreți, în deosebi pentru că alesul învățător va avea să îndeplinească toate funcțiunile de cântăreț în și afară de biserică, pentru care servicii i-se va da în folosință 1 jug. de pământ arător, iar pentru formarea de cor, — ceea ce însă se pretinde dela cel ales — va primi o deosebită remunerațiune din fondul existent spre acest scop.

Urcarea și respective adausrile la salar — dictate de cea mai nouă lege școlară (art. XVI din 1913) se vor face tot dela biserică însă numai cu considerarea serviciului îndeplinit la această școală.

Dela concurenți se mai cere a se prezenta, înainte de alegere, la biserică, pentru a-și arăta dostoiașia în cântări și a se face cunoscuți poporului.

Alba-Iulia, 13 Iunie 1913.

Oficiul protopresbiterat rom. ortodox al tractului Alba Iulia în conțelegere cu comitetul parohial.

Ioan Teculescu
protopresbiter.

„Albina”

institut de credit și de economii în Sibiu.

Publicațiune.

In sensul articolului de lege XXXVI din anul 1876 § 29.

1. Suma scrisurilor fonciare în circulațiune cu ziua de 30 Iunie 1913 face **K 11.146.000—**

2. Pretensiunile institutului de împrumuturi hipotecare cari servesc de acoperire a acestor scrisuri fonciare sunt de **13 006.583-73**

3. Valoarea hipotecelor luate de bază la sumele împrumuturi hipotecare este de **49 509.803—**

4. In sensul §. 97 din statute „fondul special” pentru asigurarea scrisurilor fonciare este de **560.000—** acesta e indus în cont separat și plasat în următoarele efecte publice:

Nom. K 3,000—, Sorti de stat din 1860 cu 4%,
„ 5,600—, Obligațiuni cu premii ale băncii ung. ipot. cu 4%,
„ 5,000—, Sorti de ale împrumut. pt. regul. Tisei cu 4%,
„ 1,200—, Sorti de ale împrumut. pt. regul. Dunărei din 1870 cu 5%,
„ 5,000 —, Obligații cu premii de ale institut. austr. priv. de credit fonic. cu 3%,
„ 62,000—, Scrisuri fonciare Ungar. Landes - Central-Sparcassa cu 4 1/2%,
„ 24,000—, Scrisuri fonciare Pester ungar. Commercial Bank cu 4 1/2%,
„ 100,000—, Scrisuri fonciare Egeș și t budapesti fővárosi takarékpénztár cu 4%,
„ 200,000 —, Scrisuri fonciare Magyar államos takarékpénztár r. t. cu 4 1/2%,
„ 200,000—, Obligațiuni comunale Pesti hazai elk. tkp. egyes. cu 4%,
„ 4,000 —, Acțiuni de ale Institutului de credit fonciar pt. proprietarii mici din Ungaria cu 5%.

Sibiu, 3 Iulie 1913.

(151) 1—1

Direcțiunea.

Săpunul Steckenpferd din lapte de crin

de Bergmann și Comp. Tetschen a/Elbe rămâne și va fi neîntrecut în efectul său contra lănturilor, precum și indispensabil pentru îngrijirea rațională a frumetei și pielei, ce prin scrisorile de mulțumită zilnic intrate necondiționat se confirmă, a 80 de bani bucata se află în farmacia, drogherii și parfumerii etc. Asemenea e minunat aprobată Crema de crin a lui Bergmann „Manera” pentru susținerea fragedă și albă a mânilor de dame, în tuburi a 70 fl. se află pretutindeni. (48, 19—40)

Apa minerală naturală

„HEBE” din Sângeorgiul-român.

Această apă minerală alcalină muriatică bogat în acid carbonic natural se întrebuințează cu strălucite succese de vindecare:

- a) la boale acute și cronice de stomac și intestine;
- b) la dispepsie nervoasă;
- c) la boalele cronice de ficat, fiere, splină și rărunchi;
- d) la rachitism, osteomielită, osteoporoză;
- e) la catarh de beșică și rărunchi;
- f) la haemorhoide;
- g) la boalele catarhale de laringe și plămâni;

Ca apă de masă are un gust plăcut și amestecată în egală cantitate nu colorează vinul. E un bun mijloc profilactic contra epidemiilor.

Această apă minerală are aceeași eficacitate ca apele minerale din Vichy, Fachingen, Gleichenberg, Bilin, din Mátnás, Bk-zál.

Prețul apei per litru **24 fileri**, — sticlele goale se socotesc cu 16 fileri și tot așa să reprimse.

Deposit general pentru Sibiu și jur la băcănia

(142) 2— **N. ONIȚIU, Sibiu.**